

بسم الله الرحمن الرحيم

وازگان

- ۱- رَغْدًا: فراوانی وسائل زندگی و دل چسب بودن آن. (آیه ۵۸)
 - ۲- حَطَّةً (حَطَّ): فرو ریختن) : در اینجا مقصود فرو ریختن گناهان است. (آیه ۵۸)
 - ۳- لَا تَعْثُوا (عَثَّيْ): فاسد کرد) : سرکشی و فساد نکنید.
- (ماده‌ی «عثی» بیشتر در مفاسد اخلاقی به کار می‌رود از این رو، قرار گرفتن این کلمه در کنار کلمه‌ی «مفسدین» یا برای تأکید بیشتر است و یا به معنای گسترش تدریجی فساد). (آیه ۶۰)
- ۴- بَاءُوا بِعَضَبٍ (باء: رجوع کردن) : به عذاب الهی رجوع کردند، باز به خشم خداوند دچار شدند. (آیه ۶۱)
 - ۵- مَسْكَنَة: نیاز. (درماندگی زیاد به طوری که راه نجات از آن مشکل باشد). از ماده‌ی «سکن» گرفته شده است؛ زیرا افراد مسکین کسانی هستند که بر اثر ضعف و نیاز، قادر به حرکت نمی‌باشند. تفاوت آن با «ذلت» این است که ذلت، جنبه‌ی تحمیلی از طرف دیگران دارد؛ در حالی که مسکن، حالت خود کمبینی درونی شخص را می‌رساند.

نکات تفسیری آیه ۵۸

۵۸/۱ نافرمانی و عذاب

نافرمانی امر خداوند در جهاد، موجب شد بنی اسرائیل چهل سال در بیابان «تیه» یا همان «صحرای سینا» آواره گردند. پس از آن، به نزدیکی شهری رسیدند. مراد از این شهر، احتمالاً همان «بیت المقدس» یا شهر «أريحا» در شام است. خداوند برای قبول توبه‌ی بنی اسرائیل، به ایشان امر نمود تا هنگام ورود به معبد بیت المقدس (یا دروازه شهر)، کلمه‌ی «حِطَّة» (به معنای خداوند! گناهان ما را بربیز!) را بگویند، ولی برخی از آنان، به خاطر استهzae و مخالفت با دستور خدا، این کلمه را تغییر داده و به جای آن، کلمه‌ی «حِنْطة» (گندم) می‌گفتند! به همین دلیل، به عذاب خداوند دچار شدند.

در آیه‌ی ۶۱ خداوند از آینده‌ی قوم یهود در طول تاریخ خبر داده است: (صُرِّيَتْ عَلَيْهِمُ الدَّلَّةُ؛ مهر ذلت بر آن‌ها زده شده است). با نگاهی به حوادث گوناگونی که برای این قوم در طول تاریخ رخ داده است و نیز وضع آشفته و متزلزل امروزی آنان، به درستی این حکم قاطع قرآن پی می‌بریم.

۶۱/۴ کفران نعمت

در قرآن، بارها به بنی اسرائیل خطاب شده است که ما شما را بهترین خلائق قرار دادیم: «وَأَنِي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ»؛ اما همین بنی اسرائیل، به خاطر ناشکری و به خاطر این که نتوانستند نعمت الهی را حفظ کنند، کارشان به جایی رسید که قرآن فرمود: «صُرِّيَتْ عَلَيْهِمُ الدَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ». تاریخ بشر و ملت‌ها، از تجربه‌ی کسانی یا ملت‌هایی یا افرادی که نعمت را به دست آوردند، اما نتوانستند آن را نگه دارند، پُر است. خدای متعال آن‌ها را ملت برگزیده قرار داده بود؛ اما چون به خدا غرّه شدند و وظایف خودشان را انجام ندادند... مورد خشم الهی قرار گرفتند.
(خلاصه‌ای از فرمایشات امام خامنه‌ای؛ ۶۱/۶ و ۲۹/۳/۸۵)

پیام‌ها

- ۱- استغفار، مایه‌ی آمرزش برای گناهکار و اعتلای درجه برای نیکوکار است.
«نَفِرِ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَ سَنَرِيدُ الْمُحْسِنِينَ» (آیه ۵۸)
- ۲- توزیع عادلانه و حساب شده‌ی امکانات، سبب امنیت و مانع اختلاف است.
«قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشَرِّبَهُمْ» (آیه ۶۰)
- ۳- شکم‌پرستی و رفاه‌طلبی عامل سقوط انسان‌هاست. «لَنْ نَصِيرَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ... اهِيطُوا... صُرِّيَتْ عَلَيْهِمُ الدَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ» (آیه ۶۱)
- ۴- رضایت به خواسته‌ی خداوند و صبر بر آن، تأمین کننده‌ی خیر و مصلحت واقعی انسان است. «اَتَسْتَبِدِلُونَ الَّذِي هُوَ اَدْنَى بِاللَّهِي هُوَ خَيْرٌ» (آیه ۶۱)
- ۵- ذلت و بدیختی، مربوط به نژاد نیست؛ بلکه مربوط به خصوصیات و عقاید و اعمال است. «ذَلِكَ بِإِنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ» (آیه ۶۱)

آیه ۶۱

۱/۶۱- ناسپاسی بنی اسرائیل:

یکنواخت بودن طعام (من و سلوی) بهانه جدید قوم یهود بود تا با تحقیر و استهزا، (نه خواهش و مسالت)، برخی محصول‌های روییدنی از زمین، یعنی سبزی، خیار، سیر، عدس و پیاز را پیشنهاد دهند.. آن‌سان که با لجاجت و جسارت و در کمال مقاومت اعلان بی‌صبری کرده، به موسای کلیم علیه‌السلام اعلام داشتند: بر آن‌چه خداوند از آسمان نازل کرده صبر نمی‌کنیم، پس از خدایت بخواه تا از زمین نعمت‌های پیشنهادی ما را بدون کار ما بیرون آورد. مقصود آنان از این طرح، تبدیل کامل نعمت آسمانی به نعمت زمینی بود، نه تکمیل آن.

این بهانه‌جوبی و لجاجت از آن‌رو که نعمت آزادی و استقلال به دست آمده را فدای تنوع‌طلبی و شهوت شکم می‌کند، با قهر و غضب با آن مقابله شد و حضرت موسی علیه‌السلام از آنان همان چیزی را خواست که به آن حساس بودند؛ یعنی وارد شدن به شهری که لازمه‌ی آن درگیری و جنگ با جباران و ظالمان بود.

(خلاصه‌ای از تسنیم ج ۴ ص ۶۲۸)

۶۱/۲- پیامبرکشی یهود:

يهودیان، بسیاری از پیامبران را با روش‌های گوناگون از قبیل سر بریدن، زنده در چاه انداختن، جوشانیدن در دیگ، سوزاندن و... کشتن.

از امام حسین علیه‌السلام نقل شده است که فرمود:

«بنی‌اسرائیل بین اذان صبح تا طلوع آفتاب هفتاد پیامبر را کشتند و سپس در بازارهای شان به تجارت مشغول شدند؛ گویا هیچ واقعه‌ای رخ نداده است؟!»

آنان واسطه‌ی کشن بسیاری از پیامبران به دست پادشاهان و کفار نیز گردیدند. از امام صادق علیه‌السلام در این زمینه روایت شده است:

«به خدا سوگند! انبیا را با شمشیرهای خود نکشتند، اما سخنان ایشان را شنیدند، و آن را نزد نااهلان، فاش کردند؛ در نتیجه دشمن ایشان را گرفت و کشت.»

۵۸/۲- اهل بیت باب رحمت‌الله‌ی:

- ۱- در روایات بسیاری باب حطّه اهل بیت علیه‌السلام بیان شده‌اند: (تسنیم، ج ۴ ص ۵۸۳)
 - ۲- امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام فرمود:
- «برای بنی‌اسرائیل باب حطّه را قرار دادند شما نیز ای امت محمد برای تان باب حطّه اهل بیت محمد صلی‌الله‌علیه‌والله‌وسلم قرار داده شد و دستور داده‌اند از راه هدایت ایشان پیروی کنید و راه آن‌ها را طی کنید تا بدین وسیله گناهان تان بخشیده شود تا مقام نیکوکاران افزایش یابد و باب حطّه شما بهتر از باب حطّه بنی‌اسرائیل است. زیرا درب آن‌ها مجموعه‌ای از چند چوب بود ولی درب حطّه شما سخن‌گویان صادق و مؤمن و راهنما و فاضلند». (التفسیر المنسب إلى الإمام الحسن العسكري عليه‌السلام ص ۵۴۶)

- ۳- امام باقر علیه‌السلام نیز فرموده‌اند:

«نحن بباب حطتكم - درب حطّه شما، ما اهل بیت هستیم». (تفسیر العیاشی ج ۱ ص ۴۵)

۴- حضرت آیت‌الله جوادی آملی در این باره می‌فرماید: «آن‌چه از مجموع روایات متفرق راجع به امّم و اقوام و ناظر به انبیا و اولیا از آدم (علیه‌السلام) و بعد از آن وارد شده این است که انسان‌های کامل و بربین و ممتاز (اهل بیت)... کلمات تام خدایند و حضرت آدم آن‌ها را از خدا آموخت و دیگران نیز از آن‌ها تعلم یافتند. بنی‌اسرائیل نیز در هنگام ورود به باب حطّه در پیشگاه آنان تعظیم کردند». (تسنیم، ج ۴ ص ۵۸۵)

آیه ۵۹: عذاب ظالمان بنی اسرائیل (استهزاء کنندگان و تغییر دهنده‌اند) در برخی روایات، این عذاب به نوعی طاعون تفسیر شده است که به سرعت در میان بنی‌اسرائیل شیوع پیدا کرد و یکی از عوارض طاعون، اضطراب و بی‌نظمی در سخن گفتن است.

آیه ۶۰: معجزه دیگری از حضرت موسی علیه‌السلام:

بنی‌اسرائیل پس از سرگردانی در بیابان، به شدت تشنه شدند. از این‌رو، از موسی درخواست آب نمودند. موسی به امر خداوند، عصای خود را بر سنگی زد و به اذن خداوند از آن دوازده چشم‌های جاری شد. این خود، معجزه‌ی دیگری برای آن حضرت بود؛ زیرا قوم بنی‌اسرائیل نیز دوازده گروه بودند.